

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 18CoCsp/8/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8116215041
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 09. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Daniela Babinová
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2022:8116215041.1

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Daniely Babinovej a členov senátu JUDr. Viery Kandrikovej a JUDr. Michala Boroňa v spore žalobkyne: T. W., nar. XX.XX.XXXX, bytom B. X, XXX XX L. B. P., zastúpenej JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom, Sov. Hrdinov 163/66, 089 01 Svidník, proti žalovanému: Home Credit Slovakia, a.s., Teplická 7434/147, 921 22 Piešťany, IČO: 36 234 176, zastúpený: Advokátska kancelária GOLIAŠOVÁ GABRIELA s.r.o., so sídlom Piaristická 707/25, Trenčín, IČO: 47 234 679, o vydanie bezdôvodného obohatenia, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Prešov zo dňa 01.10.2021, č. k. 13Csp/25/2016-30, takto jednohlasne

rozhodol:

Zrušuje rozsudok a vec vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) vo výroku I. zamietol žalobu a vo výroku II. nepriznal stranám náhradu trov konania.

2. V odôvodnení súd prvej inštancie uviedol, že žalobkyňa svoje právo na vydanie bezdôvodného obohatenia odvodzuje z poukazu na nedostatok náležitostí písomnej zmluvy o úvere a svoje platby. Z tvrdení žalobkyne i ňou predloženej zmluvy pritom zistil, že dotknutá zmluva o spotrebiteľskom úvere bola písomná a podpísaná žalobkyňou, teda žalobkyňa tak jej (vytýkané) znenie (obsah svojho právneho úkonu) poznala už od jej podpisu resp. uzavretia (dňa 1.10.2008), a keďže posledná transakcia, ktorá bola v súvislosti s dotknutou zmluvou o úvere vykonaná resp. ktorú žalobkyňa žalovanému uhradila (a na základe ktorej tak bezdôvodné obohatenie najneskôr vzniknúť mohlo), bola uskutočnená ešte dňa 24.07.2012, a žaloba o vydanie bezdôvodného obohatenia bola následne podaná po uplynutí takmer 4 rokov potom (22.07.2016), bola uplatnená po uplynutí premlčacej doby. Konštatoval, že (eventuálne) právo žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia z jej platieb bolo v tom čase už premlčané, a to jednak po márnom uplynutí subjektívnej 2-ročnej premlčacej doby podľa § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka dňa 24.07.2014 počítanej najneskôr odo dňa jej poslednej úhrady žalovanému, keď žalobkyňa mala k dispozícii (poznala) všetky skutkové okolnosti o svojom eventuálnom plnení (bez právneho dôvodu) a mohla tak prvý krát podať žalobu na jeho vydanie, ako aj po márnom uplynutí objektívnej 3-ročnej premlčacej doby podľa § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka dňa 24.07.2015 počítanej v tomto prípade taktiež odo dňa jej poslednej úhrady, keď k eventuálnemu bezdôvodnému obohateniu z jej úhrad naposledy došlo. Pokiaľ ide o začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia v obdobných veciach, súd prvej inštancie k tomu plne odkázal na už ustálenú rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu SR (napr. rozhodnutia NS SR sp. zn. 1 Cdo/67/2011, 3 Cdo/169/2017, a 8 Cdo/163/2018). Vo vzťahu objektívnej premlčacej lehote súd prvej inštancie poukazuje aj na už ustálenú rozhodovaciu prax NS SR (čl. 2 ods. 2 a § 220 ods. 2 CSP), ktorý vo veci sp. zn. 1Cdo 238/2017 zo dňa 18.10.2018 (a na ktorú poukázal už aj v ďalších rozhodnutiach sp. zn. 7Cdo/227/2019 a 4Cdo/219/2019), podľa ktorých samotné všeobecné skutočnosti (fakty) o profesionálnom podnikateľskom postavení nebankových subjektov v oblasti poskytovania úverov a doterajšia súdna prax týkajúca sa ochrany spotrebiteľov v obdobných prípadoch samé o sebe nemôže bez ďalšieho zakladať nepriamy úmysel

nebankového subjektu (veriteľa). Žalobca musí preukázať, že v čase kedy došlo k obohateniu, mal žalovaný úmysel získať majetkový prospech na jeho úkor. V prípade nepreukázania úmyslu žalovaného (vedomostnej aj vôľovej zložky úmyslu) musí byť aplikovaná všeobecná trojročná objektívna lehota. Vo vzťahu k argumentácii jednoduchým poukazom na rozsudok SD EÚ z 22. apríla 2021 C-485/19 Profi Credit Slovakia konštatoval, že v danom prípade nejde o nárok odvodzovaný z výkonu práv priznaných osobitne smernicami 93/13 a 2008/4, nejde o vrátenie súm neoprávnene zaplatených na základe nekalých podmienok v zmysle smernice Rady 93/13/EHS alebo na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES, a teda toto rozhodnutie tak na posudzovaný prípad nijako nedopadá.

3. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V konaní bol procesne úspešný žalovaný, a preto by mu mal súd v zmysle ust. § 262 ods. 1 CSP aj bez návrhu (s prihliadnutím na obsah súdneho spisu) v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí, priznať podľa § 255 ods. 1 CSP pomernú náhradu trov konania, o ktorej výške by následne v zmysle § 262 ods. 2 CSP rozhodol po právoplatnosti tohto rozhodnutia samostatným uznesením (ktoré by vydal súdny úradník). Keďže však žalovanému v doterajšom konaní podľa obsahu súdneho spisu doposiaľ žiadne preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva (trovy konania) nevznikli, a neúspešný žalobca na náhradu trov konania nemá právo, nárok na náhradu trov konania stranám nepriznal.

4. V zákonom stanovenej lehote podala proti rozsudku súdu prvej inštancie odvolanie žalobkyňa. V prvom rade uviedla, že ak súd žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia zamietol, tak zrejme usúdil, že žalovaný sa na jej úkor bezdôvodne obohatil, aj keď z odôvodnenia rozsudku sa nedá zistiť, ako sa súd prvej inštancie vyporiadal s tým, či u žalovaného došlo k bezdôvodnému obohateniu na jej úkor. Čo sa týka začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby, súd prvej inštancie sa opakovaním odvoláva na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3Cdo/169/2017 a sp. zn. 8Cdo/163/2018, tie však boli zrušené rozhodnutiami Ústavného súdu SR. Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3Cdo/169/2017, z 10.1.2018, bolo zrušené nálezom Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 43/2020, z 12.5.2020 a uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 8Cdo/163/2018, z 22.5.2019, bolo zrušené nálezom Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 51/2020, z 9.6.2020. Pokiaľ sa súd prvej inštancie odvoláva na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1Cdo/67/2011, tak odvolací súd vníma obsah tohto rozhodnutia inak, ako súd prvej inštancie. Poukázala pritom na rozsudok Krajského súdu Prešov, sp. zn. 7Co/155/2016, z 27.2.2017. Do pozornosti dala, že väčšina judikatúry, či už Najvyššieho súdu ČR, alebo Najvyššieho súdu SR, sa priamo, alebo nepriamo odvoláva na rozsudok 2 Cz 35/77, zo 17.02.1978, publikovaný v Zborníku stanovísk, správ o rozhodnutí súdov a súdnych rozhodnutí Najvyšších súdov ČSSR, ČSR a SSR, zv. IV., str. 649 „podľa ktorého vedomosť oprávneného o tom, že na jeho úkor bol získaný majetkový prospech a o tom, kto ho získal, musí byť teda skutočná, pretože len ak oprávnený vie o tom, že na jeho úkor sa niekto neoprávnene obohatil, môže uplatniť svoje právo, t.j. požadovať vydanie takto neoprávnene získaného majetkového prospechu. Pokiaľ sa súd prvej inštancie odvolával na rozsudok Krajského súdu Prešov, sp. zn. 25Co/84/2018, z 11.4.2019, tak ide o rozsudok, ktorý vychádza z rovnako mylných názorov, z akých vychádzali Ústavným súdom SR zrušené uznesenia Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3Cdo/169/2017 a sp. zn. 8Cdo/163/2018. Čo sa týka samotného inštitútu premlčania, z pohľadu jeho eurokonformného výkladu na reštitučné nároky spotrebiteľov uviedla, že súd prvej inštancie sa snaží o bagatelizáciu rozsudku Súdneho dvora EÚ, vo veci C-485/19, ktorého predmetom bol návrh na začatie prejudiciálneho konania podaný rozhodnutím Krajského súdu Prešov, vo veci vedenej v prvom stupni na Okresnom súde Prešov. Súdu prvej inštancie uniklo, že Súdny dvor EÚ rozhodol nielen v časti plynutia premlčacej doby reštitučných nárokov z nekalých podmienok, ale aj na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES, z 23.4.2008, ako to je vo výroku I. rozsudku Súdneho dvora EÚ výslovne uvedené. Vo veci vedenej v prvom stupni na Okresnom súde Prešov, v ktorej v odvolacom konaní podal Krajský súd Prešov prejudiciálnu otázku, súd prvej inštancie zamietol žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia po zistení, že aj keď ide o úver bezúročný a bez poplatkov, z dôvodu absencie predpísaných obligatórných náležitostí úverovej zmluvy, tak právo na vydanie bezdôvodného obohatenia je premlčané, vychádzajúc z rovnakého mylného názoru, že premlčacie lehoty začali plynúť splatením istiny úveru, z akého vychádza súd prvej inštancie v súdnej veci. Súd prvej inštancie tak aplikoval trojročnú premlčaciu dobu, so začiatkom jej plynutia odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu, presne v rozpore s rozsudkom Súdneho dvora EÚ. Dodala, že z výroku 2. rozsudku Súdneho dvora EÚ, vo veci C-485/19, analogicky vyplýva, že bod 1.

rozsudku sa má uplatňovať ihneď. K aplikácii a výkladu rozsudku Súdneho dvora EÚ, vo veci C-485/19, poukázala na rozhodnutia Krajského súdu Prešov, osobitne na uznesenie Krajského súdu Prešov sp. zn. 20CoCsp/1/2021, z 28.9.2021, ktorým bol zrušený rozsudok konajúceho sudcu, sp. zn. 20Csp/79/2020, z 25.9.2020 a k uneseniu dôkazného bremena dodávateľa vo vzťahu k vyvráteniu prezumpcie jeho úmyslu osobitne na odôvodnenie v bode 18. Z uvedených dôvodov navrhla napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

5. K odvolaniu žalobkyne sa vyjadril žalovaný. Uviedol, že pokiaľ by súd prvej inštancie vyhodnotil úverovú zmluvu za bezúročnú a bez poplatkov (čoho sa žalobkyňa v tomto konaní domáhal ako prejudiciálnej otázky), k bezdôvodnému obohateniu by začalo dochádzať od momentu doplatenia istiny poskytnutého úveru. Žalovaný však vzniesol námietku premlčania, pričom začiatok plynutia premlčacej lehoty počítal od poslednej žalobcom uhradenej splátky zo dňa 24.07.2012 a nie od okamihu, kedy začalo dochádzať k bezdôvodnému obohateniu. (nejde teda o prípad, ktorý upravuje v rozsudku Súdny dvor vo veci C-485/2019). Považoval za nevyhnutne uviesť, že Súdny dvor vo veci žiadnym spôsobom nerozhodol o tom, že v prípade spotrebiteľského sporu sa má automaticky aplikovať 10-ročná premlčacia lehota, pri ktorej sa vyžaduje preukázanie úmyslu pri bezdôvodnom obohatení, čo je v prípade žalovaného ako poskytovateľa úverov za účelom zisku vylúčené. Poskytuje teda úvery za účelom zisku a nie bezdôvodného obohatenia, s čím je žalobkyňa ako aj každý iný spotrebiteľ automaticky oboznámený v úverovej zmluve. U subjektu, ktorý poskytuje úvery v rámci svojej podnikateľskej činnosti je akékoľvek úmyselné bezdôvodné obohatenie vylúčené. Žalobkyňa uzatvoril žalovanú úverovú zmluvu v roku 2008. Vo svojom vyjadrení doposiaľ žiadnym relevantným spôsobom netvrdila a rovnako nepreukázala, že by mal žalovaný mať už v roku 2008 vedomosť o tom, že sa bezdôvodne na úkor žalobcu obohacuje. Ani judikatúra súdov ohľadne náležitostí úverových zmlúv nebola taká rozsiahla ako v dnešnej dobe a sudy vyhodnocovali náležitosti úverových zmlúv uzatvorených so žalovaným ako korektné a v súlade so zákonným znením. Žalovaný preto nemal pochybnosti o správnosti svojich úverových zmlúv. Okrem toho žalovaný poukázal na veľmi rôznorodú a nejednoznačnú judikatúru jednotlivých súdov pri posudzovaní náležitostí úverových zmlúv. Za zásadné pri posudzovaní úmyselnosti bezdôvodného obohatenia žalovaného, je potrebné považovať uznesenie Najvyššieho súdu SR 1Cdo/238/2017 zo dňa 18.10.2018. Na základe vyššie uvedených skutočností žalovaný navrhol, aby odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil a priznal žalovanému náhradu trov konania a trov právneho zastúpenia.

6. Krajský súd v Prešove ako súd odvolací (§ 34 CSP) po zistení, že odvolanie bolo podané v zákonom stanovenej lehote (§ 362 ods. 1 CSP), oprávnenou osobou (§ 359 CSP) proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 355 CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie, ako aj konanie mu predchádzajúce v zmysle zásad vyplývajúcich z ust. § 379 a nasl. CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 385 CSP a contrario) a dospel k záveru, že odvolanie žalobkyne je dôvodné.

7. Podľa ust. § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka, kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať.

8. Podľa ust. § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka, bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

9. Podľa ust. § 456 Občianskeho zákonníka, predmet bezdôvodného obohatenia sa musí vydať tomu, na úkor koho sa získal. Ak toho, na úkor koho sa získal, nemožno zistiť, musí sa vydať štátu.

10. Podľa ust. § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka, právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil.

11. Podľa ust. § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka, najneskôr sa právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia premlčí za tri roky, a ak ide o úmyselné bezdôvodné obohatenie, za desať rokov odo dňa, keď k nemu došlo.

12. Z obsahu spisu nateraz vyplýva, že strany sporu uzavreli dňa 06.10.2008 úverovú zmluvu č. XXXXXXXXXXXX, na základe ktorej bol žalobkyňi poskytnutý úver vo výške 663,88 eura, ktorý sa zaviazala

splatiť v 48-tich mesačných splátkach po 26,52 eura. Celkové náklady poskytnutého úveru predstavovali sumu 609,17 eura. Žalobkyňa považuje poskytnutý úver za bezúročný a bez poplatkov podľa ust. § 4 ods. 3 zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch pre absenciu údajov podľa ust. § 4 ods. 2 písm. g) a i) zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch (konečná splatnosť spotrebiteľského úveru a výška, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov). Ďalej považuje predmetný úver za úžerný, pretože v časti úrokovej sadzby odporuje dobrým mravom. Žaluje o vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 626,57 eura ako rozdiel medzi jej platbami žalovanému vo výške 1.290,45 eura a sumou poskytnutej istiny úveru 663,80 eura.

13. Vzhľadom k subjektom Úverovej zmluvy zo dňa 06.10.2008 (dodávateľ podľa ust. § 52 ods. 3 Občianskeho zákonníka a spotrebiteľ podľa ust. § 52 ods. 4 Občianskeho zákonníka) o zmluvu spotrebiteľskú podľa ust. § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Možno bez najmenších pochybností konštatovať, že v danom prípade išlo o tzv. formulárovú zmluvu, ktorá bola uzavieraná vo viacerých prípadoch a spotrebiteľ obsah zmluvy podstatným spôsobom ovplyvniť nemohol. Zároveň túto úverovú zmluvu vzhľadom k tomu, že predmetom zmluvy bolo poskytnutie bezúčelového úveru zo strany veriteľa poskytujúceho úvery v rámci svojho podnikania spotrebiteľovi možno podľa ustanovení zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch podradiť pod právnu úpravu zmluvy o spotrebiteľskom úvere.

14. Súd je povinný skúmať danosť obligatórnych náležitostí spotrebiteľskej zmluvy za účelom vyváženia nerovnakého (nerovnocenného) postavenia jej zmluvných strán, keďže pre spotrebiteľské zmluvy je vo všeobecnosti charakteristické, že spotrebiteľ vstupuje do zmluvného vzťahu s dodávateľom spravidla z pozície „slabšej“ zmluvnej strany, nakoľko práve dodávateľ je tvorcom zmluvných podmienok, ktoré sú vopred určené a ktoré spotrebiteľ spravidla nemá možnosť reálne ovplyvniť. Účelom právnej úpravy upravujúcej právne vzťahy spotrebiteľského charakteru je práve vyrovnať túto nerovnováhu v právnom postavení dodávateľa a spotrebiteľa. Vychádza sa totiž z predpokladu, že predovšetkým spotrebiteľ uzatvára zmluvu s dodávateľom v dobrej viere, že dodávateľ vzhľadom na jeho podnikanie koná profesionálne a v súlade s poctivým prístupom k podnikaniu.

15. Predmetom odvolacieho konania je posúdenie vecnej správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorý dospel k záveru vzhľadom na vznesenú námietku premlčania žalovaným, že nárok žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia voči žalovanému (dodávateľovi) vo výške 626,57 eura je premlčaný tak v trojročnej objektívnej premlčacej lehote, ako aj v rámci dvojročnej subjektívnej premlčacej lehote.

16. Občiansky zákonník v ust. § 107 upravuje premlčaciu dobu pre vydanie bezdôvodného obohatenia, pričom rozlišuje medzi subjektívnou (§ 107 ods. 1) a objektívnou premlčacou dobou (§ 107 ods. 2). Začiatky ich plynutia sú upravené odlišne.

17. Podľa čl. 3 ods. 1 CSP každé ustanovenie tohto zákona je potrebné vykladať v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, verejným poriadkom, princípmi, na ktorých spočíva tento zákon, s medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom, judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie, a to s trvalým zreteľom na hodnoty, ktoré sú nimi chránené.

18. Z napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplýva, že ten dospel k záveru, že žalobkyňa podala žalobu po márnom uplynutí subjektívnej 2-ročnej premlčacej doby podľa § 107 ods. 1 OZ dňa 24.7.2014 počítanej najneskôr odo dňa jej poslednej úhrady žalobcovi, keď žalobkyňa mala k dispozícii (poznala) všetky skutkové okolnosti o svojom eventuálnom plnení (bez právneho dôvodu) a mohla tak prvýkrát podať žalobu na jeho vydanie. Neakceptoval jej názor o plynutí dvojročnej subjektívnej premlčacej lehote až od času, kedy sa žalobkyňa mala dozvedieť o bezdôvodnom obohatení žalovaného od Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS (marec 2016).

19. Javí sa, že v danej právnej veci bezdôvodné obohatenie vzniklo v dôsledku bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru. Doposiaľ nebola prekonaná judikatúra súdneho dvora Európskej únie o existencii nezanedbateľného nebezpečenstva, že priemerný spotrebiteľ nepoukáže na neprijateľnosť zmluvnej podmienky v čase jej uzatvárania (porov. spojené prípady C-240 až 244/98). Tým sa ale zákonite natíska otázka, že ak takéto obavy existujú v čase vzniku zmluvy, o čo menšie obavy existujú v čase, keď spotrebiteľ vykonáva reálne plnenie z takejto zmluvnej podmienky.

20. Odvolací súd je toho názoru, že skutkovými okolnosťami, ktoré sú právne významné z pohľadu premlčania nárokov uplatňovaných žalobkyňou v tomto konaní, je hypotetická absencia vyššie uvedených obligatórnych náležitostí v úverovej zmluve, pričom aj pri rešpektovaní zásady, že neznalosť zákona neospravedlňuje, nie je možné spravodlivo žiadať od priemernej spotrebiteľky akou je nepochybne žalobkyňa, aby pri podpise zmluvy, respektíve (v zmysle vyššie uvedeného) pri následných splátkach dojednaného úveru, mala skutočne skutkové vedomosti tohto charakteru.

21. Je úplne logické sa domnievať, že spotrebiteľia by asi sotva platili, ak by mali vedomosť, že platiť nemajú. Nie sú však chránení neobmedzenú dobu, ale len kým im neuplynú objektívna premlčacia doba, ktorá začína plynúť bez ohľadu na to, či sa dozvedeli o bezdôvodnom obohatení a o tom, kto sa na ich úkor obohatil.

22. Odvolací súd preto zásadne nemôže súhlasiť s názorom súdu prvej inštancie, že už v čase, kedy došlo k plneniu nad rámec poskytnutej čiastky, žalobkyni začala plynúť premlčacia doba.

23. Odvolací súd poukazuje na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 430/2018 z 05.12.2018, v ktorom ústavný súd nepochybne podporil úvahy odvolacieho súdu o tom, že žalobkyňa (vo veci 22Co/53/2017 Krajského súdu v Prešove, ktorého rozhodnutie bolo predmetom ústavnej sťažnosti vo vyššie uvedenom konaní Ústavného súdu Slovenskej republiky) sa o bezdôvodnom obohatení dozvedela od Združenia na ochranu spotrebiteľa HOOS, ktoré túto skutočnosť písomne potvrdilo dňa 08.08.2016.

24. Podľa názoru Ústavného súdu SR, vyjadreného v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 51/2020 zo dňa 09.06.2020, ktorým došlo k zrušeniu rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Cdo/163/2018: „nemožno pochybovať o tom, že bezúročnosť úveru nastupujúca ako ex lege dôsledok porušenia konkrétnych ustanovení zákona o spotrebiteľskom úvere má v prípade spotrebiteľovho plnenia nad rámec požičanej istiny ten následok, že na strane prijímajúceho veriteľa vzniká bezdôvodné obohatenie. Ide o špecifický predpoklad vzniku bezdôvodného obohatenia. Jeho základ je daný porušením zákona už v priebehu kontraktnej fázy, pričom však toto porušenie nemá vplyv na platnosť spotrebiteľskej zmluvy ako takej. Ide teda o ďalší typ skutkových okolností, ktoré treba vzhľadom na už uvedené špecifiká posúdiť najvyšším súdom nanovo“. Ústavný súd v danej veci ďalej konštatoval, že predchádzajúce rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/67/2011 a sp. zn. 5Cdo/121/2009 «nedávajú odpoveď na otázku, či je namieste plynutie začiatku subjektívnej premlčacej doby odvíjať od znalosti spotrebiteľa o právnej úprave zakotvujúcej bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru (uplatnenie zásady „neznalosť zákona neospravedlňuje“), ani na otázku, či za takéhoto stavu je moment, kedy reálne dôjde k plneniu spotrebiteľa nad rámec istiny, rozhodujúcim z pohľadu záveru o nadobudnutí skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia. V tomto kontexte je potrebné sa vysporiadať s otázkou súvisiacou s bežnou životnou skúsenosťou, a síce, či je pravdepodobné, aby dlžník platil veriteľovi plnenie, ak by vedel, že mu toto plnenie nepatrí. Je preto otázne, či potom možno za moment, kedy sa dlžník dozvedel o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa bezdôvodne obohatil, považovať uzatvorenie konkrétnej spotrebiteľskej zmluvy o spotrebiteľskom úvere.“

25. Odvolací súd dodáva, že taktiež uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3Cdo/169/2017, z 10.10.2018, na ktoré odkázal súd prvej inštancie, bolo zrušené nálezom Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 43/2020, z 12.05.2020.

26. V rozhodnutí sp.zn. 5Cdo/29/2021 zo dňa 28.09.2021 najvyšší súd zvýraznil špecifickosť situácie, vzniknutej a vyvolanej osobitosťou právnej úpravy spotrebiteľského práva, najmä zák. č. 129/2010 Z.z. V podstatnom uviedol, že „[z]a skutkovú okolnosť (skutkové okolnosti), ktorá je (sú) podstatná pre nadobudnutie vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, potrebnej pre začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby, je podľa názoru dovolacieho súdu potrebné považovať skutočnú vedomosť spotrebiteľa o tom, že nemá (nemal) plniť splátky spotrebiteľského úveru vo výške dohodnutej v úverovej zmluve. Bez tejto vedomosti je spotrebiteľ v presvedčení, že jeho povinnosťou je (bolo) plniť zmluvne dohodnutý záväzok a splácať dlh splátkami vo výške dohodnutej v zmluve, ktorej návrh riadne a podľa dôvery spotrebiteľa v súlade so zákonom vypracoval veriteľ - dodávateľ ponúkajúci svoj produkt. Nestačí preto len predpokladať, že oprávnená osoba skutkové okolnosti mohla vedieť, alebo sa ich mohla alebo mala dozvedieť, ak by vynaložila potrebnú starostlivosť. Dovolací súd zdôrazňuje, že spotrebiteľova vedomosť o tom, že výška splátok

(resp. celého konečného dlhu zahŕňajúceho aj úroky a poplatky) je v úverovej spotrebiteľskej zmluve uvedená nesprávne, je sama osebe skutkovou okolnosťou, nie okolnosťou právnou (zistenie o rozpore takéhoto zmluvného dojednaní so zákonom je len dôvodom nadobudnutia tejto vedomosti)... Otázkou nadobudnutia skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, nemožno oddeliť od ustálenia momentu, kedy spotrebiteľ túto vedomosť získal. Ide totiž o to, či je možné pri každej zmluve o spotrebiteľskom úvere a u každého spotrebiteľa automaticky usudzovať nadobudnutie skutočnej vedomosti o bezdôvodnom obohatení len na základe spotrebiteľovej dôkladnej znalosti obsahu zmluvy o úvere a povinnosti plnenia na účet veriteľa, čo by v podstate znamenalo prezumpciu jeho vedomosti o rozpore jej (niektorých) ustanovení so zákonom ... Vychádzajúc z povahy spotrebiteľských právnych vzťahov reality praktického života, a teda aj zdravému rozumu, odporuje požiadavka podrobnej (až detailnej) znalosti právnych predpisov zo strany spotrebiteľa. Preto neinformovanosť spotrebiteľa, resp. jeho nedostatočná informovanosť v tejto oblasti mu nemôže byť na ujmu." „ Podstatnou skutkovou okolnosťou, ktorú by sa mal spotrebiteľ dozvedieť, aby mu začala plynúť subjektívna premlčacia lehota, je vedomosť o tom, že úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov. Pri skúmaní momentu, kedy spotrebiteľ nadobudol vyžadovanú skutočnú (preukázanú) vedomosť o tejto podstatnej skutkovej okolnosti ... je potrebné si uvedomiť, že ide o subjektívny okamih, v ktorom sa spotrebiteľ dozvie také skutkové okolnosti, ktoré mu umožnia uplatniť svoje práva v súdnom konaní žalobou o vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, t. j. keď sa jeho právo stalo nárokom (ratio nata). Rozhodujúce nie je, či možnosť dozvedieť sa tieto skutočnosti mal už skôr".

27. Odvolací súd preto zástava názor, že subjektívna premlčacia doba začína plynúť od okamihu, kedy oprávnený zistí skutkové okolnosti, z ktorých možno vyvodiť vznik bezdôvodného obohatenia na strane zodpovedného subjektu a orientačne aj jeho rozsah tak, aby bolo možné približne určiť výšku náhrady v peniazoch. Vyžaduje sa pritom skutočná, nie iba predpokladaná vedomosť oprávneného o tom, že na jeho úkor bolo získané bezdôvodné obohatenie a kto ho získal. Nie je podstatná a rozhodujúca okolnosť, kedy sa oprávnený subjekt pri náležitej starostlivosti musel alebo mohol dozvedieť, že na jeho úkor došlo k vzniku bezdôvodného obohatenia, ale to, kedy sa o tejto okolnosti skutočne dozvedel. Rozhodujúci je teda subjektívny moment, kedy sa oprávnený dozvie o okolnostiach, ktoré sú rozhodujúce pre uplatnenie tohto práva. Začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia sa neviaže na čas, od kedy sa žalobkyňa dozvedieť mala a mohla s poukazom na to, že mala poznať právo, ale na okamih, kedy sa žalobkyňa skutočne dozvedela že na jej úkor sa žalovaný bezdôvodne obohatil, teda vtedy, kedy mala žalobkyňa k dispozícii údaje, ktoré jej umožňovali podať žalobu na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, teda keď sa dozvedela, že právny dôvod na plnenie úrokov a poplatkov z jednotlivých zmlúv nebol od začiatku daný.

28. Za týchto okolností treba prisvedčiť názoru odvolateľky v predmetnej veci, že začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia by mal byť v súlade s vyššie uvedenou judikatúrou posunutý na moment, kedy sa žalobkyňa skutočne dozvedela o vzniku bezdôvodného obohatenia, čo v prejednávanej veci možno posunúť na moment, kedy získala potrebné informácie od Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS.

29. Vo vzťahu k objektívnej premlčacej dobe odvolací súd poukazuje na to, že Občiansky zákonník tak v § 107 ods. 2 rozlišuje dve rôzne dĺžky lehôt vo vzťahu k objektívnej premlčacej dobe, pričom to, ktorá z nich bude aplikovaná na ten-ktorý prípad bude závisieť od toho, akým spôsobom bolo získané bezdôvodné obohatenie. Občiansky zákonník síce v uvedenom ustanovení hovorí o bezdôvodnom obohatení získanom úmyselne, avšak v uvedenom a ani v inom ďalšom ustanovení nevymedzuje podstatu úmyselného konania. Z uvedeného dôvodu preto treba z hľadiska právnej teórie vychádzať z právnej úpravy úmyselného zavinenia podľa definície úmyselného zavinenia upravenom v Trestnom zákone. O priamy úmysel tak ide vtedy, ak ten, kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatil, vedel, že svojím konaním získa bezdôvodné obohatenie a súčasne ho aj získať chcel. O nepriamy úmysel ide vtedy, ak ten, kto sa na úkor iného obohatil, vedel, že svojím konaním obohatenie, ktoré mu nepatrí, môže získať a s týmto následkom bol pre prípad, že nastane, uzrozumený. Pre oba prípady je rozhodujúcim znakom úmyslu predchádzajúca vedomosť subjektu, ktorý sa neoprávnene obohatil o tom, že svojím konaním získava alebo môže získať hodnoty vyjadriteľné v peniazoch, ktoré mu nepatria.

30. Predmetom konania je spotrebiteľský nárok, ktorý je harmonizovaný právom Európskej únie. Rozsudky Súdneho dvora EU majú prednosť pred vnútroštátnymi prameňmi práva a v rozsahu v ktorom vnútroštátne právo im odporuje, má súd povinnosť zdržať sa aplikácie konfliktného vnútroštátneho práva.

31. Odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje na rozsudok Súdneho dvora EÚ sp. zn. C-485/19 zo dňa 22.04.2021, podľa ktorého zásada efektivity sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že na žalobu podanú spotrebiteľom o vrátenie súm neoprávnene zaplatených v rámci plnenia zmluvy o úvere na základe nekalých podmienok v zmysle smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách alebo na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS, sa vzťahuje trojročná premlčacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu.

32. Odvolací súd sa stotožňuje s názorom žalobkyne, že Súdny dvor EÚ v tejto veci rozhodol nielen v časti plynutia premlčacej doby reštitučných nárokov z nekalých podmienok, ale aj na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES, z 23.4.2008, ako to je vo výroku 1. rozsudku Súdneho dvora EÚ výslovne uvedené. Vo veci vedenej v prvom stupni na Okresnom súde Prešov, v ktorej v odvolacom konaní podal Krajský súd Prešov prejudiciálnu otázku, súd prvej inštancie zamietol žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia po zistení, že aj keď ide o úver bezúročný a bez poplatkov, z dôvodu absencie predpísaných obligatórnych náležitostí úverovej zmluvy, tak právo na vydanie bezdôvodného obohatenia je premlčané, vychádzajúc z rovnakého mylného názoru, že premlčacie lehoty začali plynúť splatením istiny úveru, z akého vychádza súd prvej inštancie v súdnej veci. Ak by bolo predmetom prejudiciálneho konania tento zamietavý rozsudok, v teraz súdnej veci, Súdny dvor EÚ by rovnako skonštatoval, že zásada efektivity bráni vnútroštátnej úprave, že na žalobu spotrebiteľa o vrátenie súm, neoprávnene zaplatených v rámci plnenia zmluvy o úvere, na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES, sa vzťahuje trojročná premlčacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu.

33. Odvolací súd taktiež poukazuje Súdneho dvora EÚ v spojených veciach C-80/21 až C-82/21 zo dňa 08.09.2022, ktorý rozhodol, že Smernica 93/13, v spojení so zásadou efektivity, sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej judikatúre, ktorá stanovuje, že desaťročná premlčacia lehota, v rámci ktorej môže spotrebiteľ podať žalobu o vrátenie peňažných súm neoprávnene zaplatených predajcovi alebo dodávateľovi na základe nekalej podmienky obsiahnutej v zmluve o úvere, začína plynúť odo dňa jednotlivých plnení zo strany spotrebiteľa, aj keď spotrebiteľ k tomuto dňu sám nemohol posúdiť nekalú povahu zmluvnej podmienky alebo o nekalej povahe tejto podmienky nevedel, a to bez ohľadu na skutočnosť, že táto zmluva stanovila lehotu splatnosti, v tomto prípade tridsať rokov, ktorá je oveľa dlhšia ako zákonná desaťročná premlčacia lehota.

34. Poukazujúc aj na spojené veci Súdneho dvora (prvá komora) C 776/19 až C 782/19 treba zhrnúť, že pre naplnenie zmyslu a účelu čl. 6 ods. 1, čl. 7 ods. 1 Smernice Rady 93/13 EHS v zásade bez ďalšieho vzhľadom na odbornú profesionálnu zdatnosť v činnosti poskytovania pôžičiek sa úmysel žalovaného dodávateľa prezumuje a dôkazné bremeno ju zaťažuje v otázke preukázania okolnosti neúmyselného konania.

35. Odvolací súd poukazuje na závery uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo/268/2021 v ktorom sa konštatuje, že právne otázky rozhodné pre predmetné konanie boli vyriešené judikatúrou a to rozsudkom Súdneho dvora EU C- 485/19 a rozhodnutím Najvyššieho súdu sp.zn. 5Cdo/29/2021. Bolo poukázané na čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, že Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu. Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2.

36. Podľa názoru odvolacieho súdu je preto nemysliteľné, aby dôkazné bremeno ohľadne preukázania úmyslu dodávateľa bezdôvodne sa obohatiť zaťažovalo spotrebiteľa. V tomto smere je preto potrebné

konštatovať, že prejednávanej veci sa žiadalo vykonať dokazovanie, najmä v rovine zistenia všetkých rozhodných okolností, ku ktorým došlo pri uzavretí predmetnej zmluvy.

37. Žalovaný ako osoba podnikajúca na finančnom trhu má odbornú prevahu nad spotrebiteľom, ktorému poskytuje svoje služby, a preto možno od neho očakávať, že vo vzťahu k nemu sa bude správať poctivo. V predmete činnosti má okrem iného i poskytovanie úverov, teda jeho povinnosťou bolo poznať a dodržiavať právne predpisy vzťahujúce sa na poskytovanie úverov, obzvlášť pokiaľ ide uvádzanie obligatórnych náležitostí podľa § 4 ods. 2 zákona č. 258/2001 Z. z. v zmluve o spotrebiteľskom úvere. V zmysle § 2 ods. 1 zákona č. 1/1993 Zb. o Zbierke zákonov platnom a účinnom do 31.12.2015, o všetkom, čo bolo v Zbierke zákonov uverejnené, platí domnienka, že dňom uverejnenia sa stalo známym každému, koho sa to týka; domnienka o znalosti vyhlásených všeobecne záväzných právnych predpisov je nevyvrátiteľná (od 01.01.2016 túto problematiku upravuje § 15 zákona č. 400/2015 Z.z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky).

38. Na základe vyššie uvedených dôvodov odvolací súd preto rozsudok súdu prvej inštancie s použitím ustanovenia § 389 ods. 1 písm. c) CSP zrušil a podľa ustanovenia § 391 ods. 1 CSP vec mu v zrušenom rozsahu vrátil na ďalšie konanie.

39. Úlohou súdu prvej inštancie tak bude znova vo veci konať v intenciách naznačených odvolacím súdom - opätovne posúdiť podanie žaloby vo vzťahu k plynutiu subjektívnej a objektívnej premĺčacej doby, preskúmať uzatvorenú spotrebiteľskú zmluvu, či táto spĺňa zákonmi predpísané náležitosti a v dôsledku uvedeného opätovne posúdiť, či na strane žalovaného došlo alebo nedošlo k bezdôvodnému obohateniu, prípadne rozhodnúť o výške bezdôvodného obohatenia, ktoré je povinný vrátiť. Následne vo veci znova rozhodne, a samozrejme, svoje rozhodnutie v zmysle zásad uvedených v § 220 ods. 2 CSP aj náležite odôvodní.

40. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).